

3 maja

Święto Konstytucji

USTAWA
RZĄDOWA.

PRAWO UCHWALONE.

Dnia 3. Maia, Roku 1791.

W WARSZAWIE,
w Drukarni Uprzywileiowanej M. GRÖLLA,
Księgarza Nadwornego J. K. Mci.

CZYM JEST KONSTYTUCJA 3 MAJA?

Konstytucja 3 maja, czyli Ustawa Rządowa z dnia 3 maja – ustawa uchwalona **3 maja 1791** roku regulująca ustrój prawny Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Powszechnie przyjmuje się, że Konstytucja 3 maja była **pierwszą w Europie i drugą na świecie** (po konstytucji amerykańskiej z 1787 r.) spisaną konstytucją.

AUTORZY

Autorami Konstytucji 3 maja byli:

- **Król Stanisław August Poniatowski,**
- **Ignacy Potocki,**
- **Hugo Kołłątaj,**
- **Adam Stanisław Krasiński**

Konstytucja 3 maja została ustanowiona *ustawą rządową* przyjętą tego dnia przez *Sejm Czteroletni*. W czasie obrad Sejmu Czteroletniego wielu posłów, pracujących na zlecenie państw ościennych (Rosji, Prus czy Austrii), sprzeciwiało się powołaniu ustawy zasadniczej. Okazja nadarzyła się 3 Maja 1791 roku, wówczas wielu przeciwników konstytucji nie powróciło jeszcze z Wielkanocnego urlopu. Po siedmiogodzinnych obradach Sejm zatwierdził konstytucję, a *król Stanisław August Poniatowski ją podpisał*. Twórcy Konstytucji 3 Maja określili ją jako *„ostatnią wolę i testament gasnącej Ojczyzny”*.

KONSTYTUCJA 3 MAJA - NAJWAŻNIEJSZE ZMIANY W PRAWIE

- ❖ Wprowadzenie : *trójpodziału władzy na ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą, ograniczenie immunitetów prawnych oraz przywilei szlachty zagrodowej*
- ❖ Zniesienie : narzędzia władzy szlacheckiej jak *liberum veto, konfederacje, sejmu skonfederowanego, wolną elekcję* (w XVIII wieku w ogóle się nie sprawdziła - jej miejsce zastępuje władza dziedziczna, którą po śmierci Stanisława Augusta Poniatowskiego miał przejąć władca z dynastii Wettynów)
- ❖ Konstytucja potwierdzała *przywileje mieszczańskie* nadane w akcie prawnym z 18 kwietnia 1791 roku. Według tego aktu, mieszczaństwo miało prawo do bezpieczeństwa osobistego, posiadania majątków ziemskich, prawo zajmowania stanowisk oficerskich i stanowisk w administracji publicznej a także prawo nabywania szlachectwa

Na obrazie Zaprzysiężenie Konstytucji 3 maja w Sali Senatorskiej na Zamku Królewskim w Warszawie

KONSTYTUCJA 3 MAJA

PRZYCZYNY

- * Nadużywanie liberum veto
- * Niekorzystna sytuacja międzynarodowa
- * Ingerencja innych państw w sprawy religijne Rzeczypospolitej
- * Chęć wprowadzenia nowych reform w kraju
- * Korupcja
- * Mała liczebność armii
- * Nieudolność króla

SKUTKI

- * II rozbiór Polski
- * Ustalenie dziedziczności tronu
- * Wprowadzenie trójpodziału władzy
- * Zniesienie prawa kardynalnego
- * Zniesienie liberum veto
- * Poprawa sytuacji chłopów
- * Konfederacja targowicka

PRZEBIEG

Momentem przełomowym była długa rozmowa jej przywódcy Ignacego Potockiego z polskim monarchą na Zamku 4 grudnia 1790 roku.

Ustalono wówczas, że projekt konstytucji przygotowany będzie w sekrecie pod kierunkiem króla, a następnie przedstawiony sejmowi w całości do zatwierdzenia.

Prace toczyły się na Zamku w bardzo wąskim gronie, wymieniającym się kolejnymi wersjami projektu.

Początkowo teksty proponowane pod dyskusję w tym składzie spisywane były po francusku. Dopiero pod koniec prac ostateczny projekt zredagował po polsku Kołłątaj. Był on gotowy już w marcu.

Wtedy zaczęto go ujawniać także innym posłom i senatorom. Z tego względu nie udało się do końca zachować tajemnicy przed konserwatywną, staropolską opozycją.

Termin przedstawienia sejmowi projektu Konstytucji wyznaczono zaraz po zakończeniu ferii wielkanocnych, mając nadzieję, że nie powrócą z nich jeszcze do stolicy opozycjoniści. Rachuby te sprawdziły się tylko częściowo, bo i tak znalazło się ich w izbie sejmowej ponad 60.

OBALENIE KONSTYTUCJI 3 MAJA

- Obrady Sejmu Wielkiego trwały do 29 maja 1792 roku. Konstytucja została obalona przez konfederację targowicką (spisek magnacki zawiązany w nocy z 18 na 19 maja 1792 w Targowicy na życzenie i pod patronatem cesarzowej Rosji Katarzyny II) i zbrojną interwencję Rosji, która po zwycięstwie nad Turcją mogła w końcu przerzucić siły na teren Rzeczypospolitej. Rozstrzygnięcia wojny w obronie Konstytucji 3 Maja (wojna polsko-rosyjska 1792 roku) doprowadziły ostatecznie do obalenia Ustawy Rządowej z 3 maja 1791 roku. Konstytucja 3 Maja utraciła moc 23 listopada 1793 roku. Walki z Rosją zakończyły się II rozbiorem Polski. Przez 123 lata niewoli Ustawa Rządowa z 3 maja 1791 roku istniała w świadomości Polaków jako symbol walki o niepodległość.

Obraz "wieszanie zdrajców", który przedstawia wieszanie portretów przywódców konfederacji targowickiej na szubienicy. Obraz "wieszanie zdrajców", który przedstawia wieszanie na szubienicy przywódców konfederacji targowickiej

OBRAZ

Centralną postacią obrazu jest marszałek Sejmu Wielkiego **Stanisław Małachowski**, w lewej ręce trzyma symbol swojej władzy laskę marszałkowską, a w prawej w triumfalnym geście unosi tekst **Konstytucji 3 Maja**.